

\*\*\*\*\*

## ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ

\*\*\*\*\*

УДК 002.2:655.41:304

Ю. І. Шмига, О. Д. Шмига

### КОНЦЕПТ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ

*У статті розглянуто стан читацької культури в Україні та проблему детермінованості книжкових концепцій читацькою культурою; на підставі емпіричних даних встановлено концептуальні інтерпретації книжки серед українських читачів; побудовано модель читацького концепту книжки.*

**Ключові слова:** книжка, концепт, читання, читацький концепт книжки, читацька культура.

#### I. Вступ

Актуальність дослідження зумовлена низкою нерозв'язаних в українському суспільстві теоретичних і прикладних питань, що стосуються місця та ролі книги в умовах сучасної читацької культури, культурного розвитку особистості в загальному культуротворчому процесі.

Еволюція книги в час національного становлення й процесу відродження української духовності, сучасний стан суспільства та рівень розвитку читацької культури дають змогу з'ясувати читацький концепт сучасної української книжки, її місце в українській культурі та в українському культурному розвитку особистості.

Наявність значної кількості науково-теоретичних праць свідчить про різнобічний інтерес учених до проблеми книжки, але водночас недостатня розробленість питань читацької культури як детермінанти нових книжкових концепцій, невизначеність актуальних концептів сучасної книжки зумовила звертання до спеціального дослідження.

У значному масиві книгознавчої літератури (С. Антонова, С. Водолазька, Н. Говард, Г. Дженкінс, М. Женченко, Н. Зелінська, К. Мігонь, А. Мільчин, М. Низовий, Е. Огар, В. Теремко, М. Тимошик, Н. Черниш, Г. Шевцова-Водка та ін.) простежуються різновекторні оцінки та прогнози щодо форм, статусу й перспектив книжки в інформаційному суспільстві.

Дослідники культури читання (О. Афонін, О. Гавеля, Н. Карр, Т. Крайнікова, Ю. Мейєр, Д. Новаці, Г. Почепцов, Дж. Стейн, О. Федоров, О. Шариков) дійшли висновку, що книга для сучасного читача є складною ментальною проблемою. Вона залишається авторитетним джерелом інформації, а водночас витісняється із свідомості іншими, більш мобільними й високотехнологічними джерелами.

У ході опрацювання джерел нами не виявлено наукових праць, які вичерпно висвітлювали б проблематику концептуалізації сучасної книжки, пропонували чіткі підходи до визначення читацького сприйняття й ставлення. Оскільки в теорії видавничої справи та соціальних комунікацій ця проблема залишається поза увагою дослідників, то їй була присвячена ця стаття.

#### II. Постановка завдання

Метою статті є виявлення актуального концепту української книжки, сформованого в умовах динамічної та суперечливої читацької культури. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань, як: з'ясування стану читацької культури в Україні; встановлення концептуальних інтерпретацій книжки серед українських читачів на підставі емпіричних даних; побудова моделі читацького концепту книжки.

#### III. Результати

Концепт – поняття міждисциплінарне, яке досліджують у межах різних галузей людського пізнання: логіки, філософії, лінгвістики, культурології, педагогіки. Поняття концепту й концептуалі-

зації активно ввійшли також до понятійно-категоріального апарату теорії видавничої справи та редагування, книгознавства. Ними оперують у своїх працях С. Антонова, В. Іванов, І. Жарков, Н. Зелінська, Т. Крайнікова, Д. Миронюк, В. Шевченко та ін., щоправда, застосовуючи його в працях про концепції видавничих продуктів. Нас натомість цікавить формування читацьких знань і уявлень про книжку, її інтерпретацій і споживчих оцінок, що постають у загальнонаціональній аудиторії.

Нині тривають дискусії щодо можливості пізнати й вербалізувати концепт, а відтак дати йому дефініцію (тож наведена нами дефініція не вважається аксіоматичною). Думки вчених розділились: одні допускають можливість повної вербалізації концепту (А. Бабушкін); інші обстоюють його невербальну природу: концепт – це чистий смисл, що не набув мовних форм як першо-смисл (В. Колесов); треті (вони завоювали найбільше прихильників) бачать концепт частково вербалізованим феноменом [8, с. 310–311]. Ми дотримуємося останньої думки, згідно з якою концепти надаються до пізнання й вербалізації частково; це дає нам можливість проводити його дослідження на матеріалі читацьких практик.

Ознайомившись із науковою літературою, ми вважаємо, що *читацький концепт книжки – це детерміноване медіакультурою уявлення читачів про книжковий продукт як видавниче явище, яке постає внаслідок осягнення комплексу змістових, дизайнерських та інших параметрів різножанрових книжкових видань, що інтегрується в певний образ книжки та детермінує споживчий інтерес до неї*. Як ментальне утворення, воно синтезує спогади, переживання, індивідуальний досвід, асоціації з приводу прочитаного і є основою для формування засадничих понять, що визначають компетентність читацької поведінки.

Читання книги сприяє виробленню універсальної та фундаментальної картини світу, глибинних переконань людини, стимулює її до участі в житті суспільства.

Індивідуальну культуру медіаспоживання понад половини (близько 55–60%) українських медіаспоживачів наразі варто визначити як медіаконсюмеризм (споживацтво в галузі медіа). Ідеться про тип медіаспоживання, у якому суб'єкту властиві пасивність у контактах із медіа, неспроможність протистояти їм як системі знаків, кодів, міфів, нездатність декодувати їхні повідомлення, впливати на них, продукувати власні [4, с. 332]. Прошарок компетентних медіаспоживачів в Україні становить не більше ніж 20–25%. Третій тип культури медіаспоживання в Україні – перехідний; до нього належать 15–25% медіаспоживачів [4, с. 333].

Узагальнюючи різнорівневі читацькі практики, можна погодитися з бібліотекознавцями: незважаючи на те, що більшість вітчизняних досліджень констатують скорочення простору книжкової комунікації, сьогодні очевидно, що «високий статус книжки зберігається» [3]. І перспективи для розвитку читацької культури є: за даними компанії GfK Ukraine, із вересня 2006 р. до серпня 2016 р. частка покупців книжок, справді, знизилась із 42% до 30%.

Сьогодні придбання книги перестало бути такою проблемою, як це було кілька десятиліть тому, але більшою мірою загострилося питання: скажи, що ти читаєш і навіщо ти читаєш, – і я скажу, хто ти. Нині в суспільстві, яке колись масово читало, відбувається сегментація на тих, хто не читає, і тих, хто читає, а далі останніх – на сегменти «за інтересами».

Загалом лідерство літератури пізнавального характеру (навчальної, методичної, наукової, меншою мірою, науково-популярної), за даними Книжкової палати України імені Івана Федорова, простежується не тільки в 2016 р., а й у 2010–2015 рр. На другій шальці терезів інформаційних інтересів українського читача опиняється читання «для душі» – здебільшого художня література, як класика, так і сучасна белетристика. Результати нашого спостереження суголосні з думкою бібліотекознавців: «В структурі читання як нашого, так і зарубіжного читача, можна виділити “вільне” і “ділове” читання. Залежно від віку і життєвої ситуації читача в його читанні переважає той або інший тип читання» [3].

Читацька культура в Україні останнім десятиліттям зазнала серйозних змін. На основі емпіричних даних і теоретичних узагальнень можна стверджувати, що є три основні прошарки читачів: компетентні, некомпетентні й перехідного типу. Ця обставина зумовлює наявність різного ставлення та сприйняття книги, багатозначність і багатовекторність її концептуалізація. Утім, саме ця евристично вагома проблема наразі залишається поза увагою дослідників.

Читацький концепт сучасної української книги багатовимірний. На основі проведеного дискурс-аналізу відгуків, коментарів, реклаमाцій читачів, а також вторинного аналізу статистичних і соціологічних даних ми визначили чотири основні смислові аспекти цього концепту й побудували модель читацького концепту книжки (рис. 1).

Отже, читацький концепт книжки генерується з таких смислових аспектів: 1) книжка – репрезентатор знання; 2) книжка – джерело емоцій і настроїв; 3) книжка – інструмент боротьби за владу; 4) книжка – чинник формування ціннісних орієнтирів.

Далі ці аспекти розглянемо детальніше.



Рис. 1. Модель читацького концепту української книжки

1. *Книжка – репрезентатор знання, «інструмент насадження мудрості».* Книжкова культура робить людину суб'єктом пізнання й розуміння: вона пропонує їй знання та активізує допитливість. Гносеологічне значення книжкової культури постає в двох площинах: по-перше, у накопиченні засвоєної інформації з різних питань; по-друге, у стимулюванні інформаційних потреб, що виникають на підставі засвоєної інформації.

У книжковій культурі зосереджений величезний масив знань, уявлень про світ, події, публічних осіб. В індивідуальних та колективних патернах (ментальних схемах) відкладається величезний запас відомостей як теоретичного, так і практичного характеру про техніку, мистецтва, філософію, право, економіку тощо. Однак читацька культура є сферою не тільки вже пізаного з медіаджерел, а й того, що може бути пізане в разі докладання зусиль зацікавленого медіаспоживача. Вона інтенційна, бо задає людині розвиток її «горизонту сподівань», є ферментом розвитку духовних потреб.

Від простих форм читацької культури до складних – подібно тлумачив структуру суспільства й Х. Ортега-і-Гассет у праці «Повстання мас». Автор уточнює: «Розподіл суспільства на маси і обрану меншість – поділ не на соціальні класи, а на типи людей; це зовсім не те, що ієрархічна відмінність «вищих» і «нижчих»» [5]. У книжковій культурі залежно від суті та поширення її явищ ми виділяємо:

- масову культуру медіаспоживання (культуру соціальної більшості);
- елітарну культуру медіаспоживання (культуру соціальної меншості).

Як зазначає Х. Ортега-і-Гассет, украї важливою обставиною в суспільному житті є те, що добре це чи погано, влада в суспільстві перейшла до мас [5].

Твердження відсилає до висновку П. Бурдьє про те, що панівна культура виробляє певний ідеологічний ефект – вона маскує функцію розподілу під функцію комунікації: «Культура об'єднує (медіум комунікації) є культура розділяюча (інструмент розрізнення), яка легітимізує відмінності, змушуючи всі інші культури (позначені як субкультури) визначитися залежно від їх дистанції від панівної культури» [1, с. 91].

У межах нашої теми все це означає, що в суспільстві панує масова читацька культура, яка акумулює й ретранслює відповідні інформаційні запити, інтереси та медіауподобання, «узаконює» моделі медіаповедінки, в яких цінність пізнання не основна.

2. *Книжка – джерело емоцій і настроїв.*

Г. Почепцов слушно стверджує: «Реально в багатьох сферах сьогодні перед нами розгортається боротьба за освоєння нового простору – простору почуттів і емоцій. Якщо раніше вдалося освоїти полюс рацію, то сьогодні всі зусилля в багатьох сферах спрямовані на освоєння сфери емоцій, оскільки вона є більш впливовою з точки зору прийняття рішень людиною» [6, с. 114].

Афективність сучасної медіакультури викликана умовами інформаційного перенасичення та розсіяної уваги медіаспоживача: тексти змушені бути емоційно насиченими, інакше їхні шанси бути поміченими різко зменшуються. Таким чином, емоційна функція культури медіаспоживання полягає в маніпулятивному впливі на увагу медіаспоживача: розхитуючи його психічний стан,

культура медіаспоживання, як особлива реальність, залучає його до себе й утримує в своєму силовому полі. Це часто здійснюється шляхом вірусного поширення повідомлень. Автор концепції медіавірусу Д. Рашкофф пояснює механізм цього емоційного залучення: «Прикріпившись, медіавірус вводить в інфосферу приховані в ньому концепції у формі ідеологічного коду – це не гени, але їх концептуальний еквівалент, який ми зараз називаємо “мемами”. Подібно справжньому генетичному матеріалу, ці меми впливають на те, як ми будуємо бізнес, навчаємося, взаємодіємо одне з одним – навіть на те, як ми сприймаємо реальність. Медіавіруси поширюються тим швидше, чим сильніше вони пробуджують наш інтерес... Чим більш провокаційна “картинка” або знак – чи то зняті на відео безчинства поліції або новий текст відомого репера – тим далі і швидше вони подорожують по інфосфері» [7]. Читачі й самі зізнаються, що читання емоційно «затягує»: на одному із сайтів виникла навіть дискусія, що читання книжок подібне до вживання наркотиків: «Книги – справжнісінький НАРКОТИК!!! І наслідки від сильного захоплення читанням можуть бути такими самими серйозними, як і від будь-яких хімічних наркотиків!!! І це, на жаль, не жарти, а справжнісінька жорстока правда!!!» (Денис (09.10.2016)). Много читать вредно для жизни. URL: <http://www.createyourlife.com.ua/mnogo-chitat-vredno-dlya-zhizni>).

Польський критик Д. Новаці (Dariusz Nowacki) описує нинішню культурну ситуацію песимістично: «Зникла гуманітаристика, ніхто не пише книги і статті, та й навіть – всі знання в Інтернеті. Мистецтво та культура втрапили до музею. [...] Музейництво – одне з ключових понять у цій історії. Властиво, все, що ми ототожнюємо нині з художньою практикою і високою культурою, стало власністю музею, інакше резервації. [...] Тож наступним ключовим поняттям є вінтаж – щось більше, ніж стиль чи мода» [10].

Але читання в стилі «ретро» залишається потребою сучасного українця. І на це є численні причини: традиції й звички, довіра до книжки як джерела якісної інформації (на відміну від інших медіа, зорієнтованих на швидкоплинні новини), спонукальна сила предметності, якою володіє книжка як дизайнерський витвір, неспішна манера лінійного читання тощо. У зібраних нами інтернет-відгуках ідеться про те, що читачі люблять запах нової книжки, фактуру паперу й палітурки; їм подобаються подарункові видання з ошатними ілюстраціями, які вони довго та уважно розглядають, як у дитинстві.

Вінтажне читання має значення своєрідної книготерапії: воно заспокоює, врівноважує психіку, знімає депресивні стани.

Британський письменник Н. Гейман зазначає: «Художня література ... породжує емпатію. Коли ви дивитесь телепередачу або фільм, ви дивитесь на речі, які відбуваються з іншими людьми. Художня проза – це щось, що ви самі витворюєте з 33 літер і пригорщі знаків пунктуації, і ви, лише ви, використовуючи свою уяву, створюєте світ, населяєте його і роззираєтесь довкола чужими очима. Ви починаєте відчувати речі, відвідувати місця й світи, про які й не дізналися б. Ви дізнаєтесь, що зовнішній світ – це теж ви. Ви стаєте кимось іншим, і коли повернетесь у свій світ, то щось усередині вас трішки зміниться» [2].

У вивчених нами коментарях інтернет-користувачів відчувається ностальгія за традиційною книжкою та читанням. Їхні автори зізнаються, що періодично «почитують Біблію», оскільки «це допомагає зберігати позитивний настрій»; стверджують, що «читання розвіює погані думки»; перечитують класику «для душі», «коли “бермудно” на душі», одним словом, демонструють жагу не тільки до хліба насущного, а й духовного.

### *3. Книжка – інструмент боротьби за владу.*

Книжка – інструмент соціальної інженерії, засіб боротьби за владу. Так було завжди, тож наведемо лише кілька прикладів.

Генсек ЦК КПРС Л. Брежнєв був автором (не зупиняємося на проблемах заавторства) трилогії «Малая земля», «Возрождение», «Целина», за яку здобув Ленінську премію (1980).

Г. Клінтон передвиборчу боротьбу розпочала з того, що опублікувала книжку «Важкі рішення» (український переклад – видавництво «Наш формат», 2016); кандидат на пост президента США позиціонувала себе як авторку книжки, що є промовисто.

Задовго до цього (з 1529 р.) Римо-католицька церква стала упорядковувати «Індекс заборонених книг» (лат. Index Librorum Prohibitorum) – список публікацій, які забороняла до читання під загрозою відлучення; останнє його видання вийшло в 1948 р.

10 травня 1933 р. німецькі нацисти на площі Бебельплатц (м. Берлін) публічно спалили 12 400 книг 149 авторів. Серед них – твори Шиллера, Канта, Лютера, Гете, Гессе та ін. Подібна практика застосована вже в окупованому Криму.

Усі ці історії об'єднує логіка боротьби за владу в широкому значенні цього слова – як панування над умами, здійснення впливу на людей на індивідуальному та соціальному рівнях. Тож книжка виявляється стратегічним продуктом, який, з одного боку, використовується як інструмент примусу (через неї вживлюють «потрібні» стереотипи, переконання), з іншого – вона мислиться як носій інакомислення, тому й стає об'єктом агресії.

У 2014 р. в Україні набув розголосу скандал із виходом серії «Воєнно-історична фантастика», а саме книг: Валин Ю. «Лейтенант из будущего. Спецназ ГРУ против бандеровцев»; Логинов А. А. «Ударом на удар! Сталин в XXI веке», Побережных В. «Спаси будущее! «Попаданец»

Вождя»; Романов Г. И. «Товарищ Гитлер. Книга 2. Повесить Черчилля!» та ін. Уся ця пропаганда белетристика українськими читачами була помічена – спричинилося обговорення.

Компетентні українські читачі розкодовують подібні інформаційні атаки, розуміють, що йдеться про інформаційну війну. Не стаючи відразу на чийсь бік, вони прагнуть самостійно розібратися в ситуації, збагнути причиново-наслідкові зв'язки між подіями: «А я читаю історичні книги, публіцистику. Хочу зрозуміти витoki нашого жахливого життя» (Есип (29.04.2014). URL: <http://chasnik.pp.ua/obsuzhdaem-knigi/31451что-vy-seichas-chitaete>).

З такою ретельністю зацікавлений українець читає книжки про Майдан і Революцію Гідності, Небесну сотню, війну на Донбасі, наприклад, «Аеропорт» (2015) С. Лойка, «Небратні» (2015) М. Кідрука та ін. Він оцінює відповідність видання актуальній інформаційній ситуації, суспільним контекстам – і вилучає смисли та цінності.

#### 4. Книжка – чинник формування ціннісних орієнтирів.

Книжкова справа – індикатор і рушій розвитку українського соціуму, його мови, науки, літератури. Сутність книжкової культури полягає не стільки в матеріальних артефактах (які саме медіапродукти, коли і як споживає аудиторія), а в тому, як медіаспоживачі сприймають, інтерпретують та використовують їх. Ідеться про вилучення зі спожитої медійної інформації цінностей, тлумачень, ментальну розробку «картини світу» в її особистісному та громадському вимірах. І саме так – через осягнення цінностей, культурних кодів і норм – людина інкультурується, тобто втрачає в книжкову культуру й загалом у культуру.

А. Грау описує, як цінності стають основою культури і як вони визначають її рівень: «Норми, цінності та правила, спрощено кажучи, замінюють еволюційні інстинкти... Правила, норми та цінності забезпечують можливість прийняття рішень. Вони закодовані в тому, що ми називаємо "культурою". Із наукової точки зору, культура є екстрасоматичною інформаційною пам'яттю. Від кожного з індивідумів потрібно, щоб він шляхом навчання або досвіду включив отриману інформацію у власні ресурси» [9, с. 38–39]. Індивід «втрачає» в книжкову культуру через механізми рефлексії, стереотипізації та ідентифікації.

Книжкова культура містить величезний масив, який озброює читача розумінням, широким пізнанням картини світу, емоцій та переживань. Читацька культура інтенційна, вона розширює людині її «горизонт сподівань», є рушійною силою активізації духовних потреб.

#### IV. Висновки

Проблема читання сьогодні набуває стратегічного значення: тільки освічене суспільство може бути конкурентоспроможним, спроможним запропонувати світовій цивілізації свої здобутки. Однак серйозна художня література втрачає колишню інтелектуальну роль в українському суспільстві, що змушує дослідників говорити про «примітивізацію» читання, про появу покоління, яке не читає. Утім, не всі науковці оцінюють сучасну ситуацію із читанням як кризову. Хоча більшість досліджень констатують скорочення простору книжкової комунікації, очевидно: високий статус книги в українському суспільстві зберігається.

Читацька культура в Україні різноманітна. Новітні характеристики читацької культури детермінують сучасні книжкові концепції, і саме вони зумовлюють основні аспекти узагальненого концепту сучасної української книжки.

Функціональне значення читацького концепту книжки полягає в тому, що він репрезентує, як читачі сприймають, інтерпретують та використовують книжку. Адаже підсумковим результатом книжочитання є те, що читач вилучає зі спожитої інформації знання, цінності, світорозуміння, на підставі чого розроблює власну «картину світу», набуває ідентичностей та інтегрується в різні соціальні групи.

Читацький концепт як ментальне утворення, підсумкове уявлення про книжку, її суть, значення, місію синтезує її раціональні, емотивні, аксіологічні, маніпулятивні та інші виміри. Охоплюючи різноманітні фрейми спогадів, досвіду, асоціацій тощо, читацький концепт у подальшому трансформується в зрілі поняття про книжку й читання, визначаючи моделі читацької поведінки. Тому в програмах розвитку читацької культури на рівні сім'ї, закладів освіти, держави важливо формувати ці первинні читацькі концепти книги як її першосмисли.

Подальші дослідження теми концептуалізації книжки, функціонування читацького концепту книжки передбачають висвітлення таких проблем: читацький концепт і розробка видавничої ідеї (видавничої концепції), кореляція між індивідуальним читацьким концептом книжки та моделлю медіаповедінки індивіда, розробка програми розвитку читання в Україні на підставі масштабного дослідження функціонування читацьких концептів книжки тощо.

#### Список використаної літератури

1. Бурдье П. Социология социального пространства / пер. с франц.; отв. ред. перевода Н. А. Шматко. Москва; Санкт-Петербург, 2007. 288 с.
2. Гейман Н. Чому наше майбутнє залежить від читання. URL: <http://www.grani-t.com.ua/-themes/3558/>
3. Кравченко С. В. Читання як соціокультурний феномен. URL: [http://yunilib.rv.ua/index.php?option=com\\_content&task=view&id=360&Itemid=140](http://yunilib.rv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=360&Itemid=140).
4. Крайнікова Т. С. Культура медіаспоживання в Україні: від консьюмеризму до просьюмеризму: монографія / за наук. ред. проф. В. В. Різуна. Бориспіль, 2014. 372 с.

5. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс. URL: [http://royallib.ru/read/ortegaigasset\\_hose/-vosstanie\\_mass.html#0/](http://royallib.ru/read/ortegaigasset_hose/-vosstanie_mass.html#0/)
6. Почепцов Г. Г. Від Facebook'у і гламуру до WikiLeaks: медіакомунікації. Київ, 2012. 464 с.
7. Рашкофф Д. Медиавирус. Как поп-культура тайно воздействует на ваше сознание / пер. с англ. Д. Борисова. Москва, 2003. 368 с. URL: <http://www.klex.ru/1qf>.
8. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові : монографія. Черкаси, 2012. 488 с.
9. Grau A. Werte. *Freiwillige Selbstkontrolle Fernsehen* (Hrsg.): TV diskurs. Ausgabe 39. Nomos Verlagsgesellschaft, 1/2007. P. 38–41.
10. Nowacki D. Muzeum i tożsamość. Tryb dostępu: [http://tygodnik.onet.pl/33,0,76768,muzeum\\_i\\_tozsamosc,artykul.html](http://tygodnik.onet.pl/33,0,76768,muzeum_i_tozsamosc,artykul.html).

Стаття надійшла до редакції 21.05.2017.

---

**Шмыга Ю. И., Шмыга А. Д. Концепт украинской книги в условиях современной читательской культуры**

*В статье рассматриваются состояние культуры чтения в Украине и проблема детерминированности книжных концепций культурой чтения; на основе эмпирических данных устанавливаются концептуальные интерпретации книги в среде украинских читателей; предлагается модель читательского концепта книги.*

**Ключевые слова:** книга, концепт, чтение, читательский концепт книги, культура чтения.

**Shmyha Yu., Shmyha A. The Concept of the Ukrainian Book in the Conditions of Modern Reading Culture**

*The article considers the state of the readership culture in Ukraine and the problem of the determinism of book concepts by the readership culture; on the basis of empirical data, conceptual interpretations of the book among Ukrainian readers have been established; a model of the book reading concept has been derived.*

*The readership culture in Ukraine is split-level. The new characteristics of the readership culture determine modern book concepts, and they determine the main aspects of the generalized concept of the modern Ukrainian book.*

*The reading concept of the modern Ukrainian book is multidimensional. Based on the discourse-analysis of feedback, comments and complaints of readers, as well as secondary analysis of statistical and sociological data, four semantic aspects of this concept have been defined and its model has been constructed. The book reading concept is generated from such semantic aspects: 1) the book is the representative of knowledge; 2) the book is the source of emotions and moods; 3) the book is an instrument of power struggle; 4) the book is a cause of the formation of values.*

*The book reading concept reveals how readers perceive, interpret and use the book and this is its functional significance. The result of the book reading is that the reader withdraws knowledge, values, world outlook from the consumed information, on the basis of which he develops his own «picture of the world», acquires identities and integrates into various social groups.*

**Key words:** book, concept, reading, book reading concept, readership culture.